Keskuskauppakamari

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

16.2.2026

Asia: VNS 11/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston selonteosta, joka koskee vähintään 10 vuoden välein laadittavaa pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa. Suunnitelmassa olisi tärkeää huomioida johdonmukaisuus muiden kansallisten ja EU-tason strategioiden kanssa.

Kasvihuonekaasupäästöjen määrän kehitystä kuvaavien skenaarioiden erot ovat tuntuvia erityisesti 2040- ja 2050-luvun kehityksessä. Erot muodostuvat erityisesti teknisten hiilinielujen käyttöönotosta, jotka kääntävät teollisuussektorin ja muun energiasektorin päästölähteestä hiilinieluksi.

Toimialakohtaiset ratkaisut tulee räätälöidä kunkin sektorin erityispiirteet huomioiden. Yrityksillä on tärkeä rooli teknologisten ratkaisujen kehittämisessä ja käyttöönotossa, ja kannustimia innovaatiolle tulisi vahvistaa.

Kuten suunnitelmassa on todettu, sopeutumistoimia laajuuden tarvetta on haastavaa ennakoida ja sisällyttää nykyisiin mallinnusmenetelmiin. Sopeutuminen kytkeytyy monin tavoin kansalliseen huoltovarmuuteen, muutoksiin varautumiseen sekä energiajärjestelmän ja infrastruktuurin resilienssiin.

Energian hankinta ja kulutus

Ilmastosuunnitelmassa tulisi nostaa painokkaammin esille vesi- ja pumppuvoiman toimintaedellytysten ja säätökyvyn merkitys sähköjärjestelmälle.

Uusiutuvien polttoaineiden rooli tulisi tunnistaa suunnitelmassa vahvemmin. Uusiutuvan energian tuotannon lisäys tapahtuu Suomessa pääosin markkinaehtoisesti, mutta tuotannon kasvu edellyttää hyvän investointiympäristön ylläpitämistä ja uusien teknologioiden, kuten merituulivoiman osalta aktiivisia toimenpiteitä. Merituulivoiman tuotanto on potentiaalinen lisä sähköjärjestelmän vakauden lisäämiseksi maatuulivoimaa tasaisemman tuotannon ja voimalaitosten mittakaavan vuoksi. Biokaasun tuotannon ja käytön edistämiseksi olisi perusteltua päivittää kansallinen biokaasuohjelma. Tämä mahdollistaisi biokaasun edistämisen koko arvoketjussa.

Rajoitukset sähköverkkoon liittymisessä eivät saa tulevaisuudessakaan muodostua investointien pullonkaulaksi. Verkkoyhtiöiden valvontamallin pitäisi tunnistaa. Energian tuotannon ja kulutuksen eriytyminen eri puolille Suomea ei ole ongelmatonta, sillä se pahentaa sähkönsiirtoverkon pullonkauloja.

Päästötön sähköntuotanto ja teknologinen osaaminen luo Suomelle kilpailukykyiset edellytykset puhtaan vedyn tuotantoon. Fossiilittoman vedyn valmistus ja käyttö tukee vähähiilisyystavoitteita myös epäsuoran sähköistymisen, energian varastoinnin sekä sähköpolttoaineiden kehityksen kautta. Vetytalous nousee esille teollisuuden toimialojen vähähiilitiekarttojen päivityksissä useiden toimialojen murroksessa.

Teollisuus ja palvelut

EU:n päästökauppa on ollut ylivoimaisesti tärkein ohjausmekanismi teollisuuden ja energiantuotannon päästöjen vähentämisessä. Onkin olennaisen tärkeää, että päästökaupan ennustettavuus ja ohjausvaikutus säilyy myös päästökaupan uudistuksessa. On huomattava, että päästökauppasektorilla päästöjen vähentäminen tapahtuu pääosin jo vuoteen 2040 mennessä. Ilmastoarkkitehtuuria tulisikin uudistaa siten, että teknisten nielujen lisääminen hyödyttäisi myös teollisuussektoria, jotta päästöjen vähenemistä voitaisiin jatkaa myös meri- ja lentoliikenteessä sekä ei-päästökauppasektorilla, jossa päästöt vähenevät hitaammin. 2030-luvun lopulla päästökauppasektorilla on 90 prosentin päästövähennysurallakin edelleen päästöjä, joista Suomen kannalta merkityksellisiä ovat erityisesti meriliikenteen päästöt.

Teollisuuden kilpailukykyä ja investointeja tulisi edistää toimenpidekokonaisuudella, johon kuuluvat toimialojen vähähiilisyystiekarttojen toimeenpano ja investointiverohyvityksen jatko ja laajentaminen myös pienempien investointihankkeiden toteutukseen.

Keskuskauppakamari tukee suunnitelmassa esille nostettua Suomen hiilikädenjäljen vahvistamista. Palvelusektorilla sekä monilla teollisuuden toimialoilla suomalaisten yritysten päästöjä vähentävien tuotteiden ja palveluiden viennin lisääminen parantaisi ilmastotoimien tehokkuutta laventaen toimien vaikutuksia myös maan rajojen ulkopuolelle.

Liikenne

Liikennesektorilla päästövähennykset olisivat 2040-luvulle tultaessa nopeimpia FIN-skenaariossa, jossa panostettaisiin erityisesti kotimaiseen sähköpolttoaineiden tuotantoon. Tässä yhteydessä on todettava, että ei ole todennäköistä, että sähköpolttoaineita riittäisi merkittävästi tieliikennesektorin käyttöön. Sähköistymistä tulisi edistää määrätietoisesti henkilö- ja pakettiautokannassa, sekä linja- ja kuorma-autoliikenteessä niillä toimita-alueilla, joissa lataaminen on mahdollista sovittaa saumattomasti ajomatkoihin.

Keskuskauppakamari esittää, että uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteelle asetettaisiin tasot myös vuosille 2035 ja 2040. Pitkäjänteisempi näkymä jakeluvelvoitteen tulevaan kehitykseen loisi ennakoitavuutta investoineille sekä polttoaineen jakelijoille ja käyttäjille. Lisäksi biokaasun merkitys kotimaisena energiavaihtoehtona tulisi nostaa painokkaammin esille. Biokaasu avaisi tietä laajemmin myös synteettisen metaanin hyödyntämiselle.

Ilmastosuunnitelmassa on nostettu esille myös sähköpolttoaineiden (ei-biologista alkuperää olevien RFNBO-polttoaineiden) merkitys erityisesti meri- ja lentoliikenteessä sekä raskaimmissa tieliikenteen ajoneuvoyhdistelmissä. Jakeluvelvoitteeseen on jo nykyisin sisällytetty erillinen RFNBO-velvoite, joka vahvistaa näiden polttoaineiden investointiympäristöä. Näiden vaikeasti sähköistettävien liikennemuotojen energiamurroksessa uusiutuvien kehittyneiden polttoaineiden merkitys on vielä 2030-luvulla merkittävä. Meri- ja lentoliikenteessä energiasiirtymä edellyttää erityisesti taloudellisia tukia, sillä uusiutuvat polttoaineet ja sähköpolttoaineet ovat vielä toistaiseksi huomattavasti kalliimpia perinteisiin polttoaineisiin verrattuna. Meriliikenteessä haasteena on myös puuttuva jakeluinfrastruktuuri, jonka rakentumista tulisi edistää etupainotteisesti. Esimerkiksi meriliikenteen tarpeisiin soveltuvalle metanolille ei vielä ole olemassa tankkausinfrastruktuuria, joka mahdollistaisi sen hyödyntämisen alusten polttoaineena.

Maankäyttösektori

Maankäyttösektorin päästökehityksessä on tunnistettavissa muita sektoreita suurempia eroja, jotka selittyvät pääosin metsämaan hiilitaseella. Nielujen kasvattamiseksi voidaan tehdä monia erilaisia toimenpiteitä, jotka

kohdistuvat muun muassa metsien kasvun lisäämiseen, metsäkadon ehkäisemiseen ja hylättyjen peltojen metsittämiseen.

Maankäyttösektorin toimenpiteiden rahoitukseen tarvittaisiin tulevina vuosina vahvempia panostuksia, sillä ne eivät nykyisessä ilmastoarkkitehtuurissa etene markkinaehtoisesti. Rahoitusmahdollisuuksia voitaisiin lisätä kanavoimalla yksityistä rahoitusta maankäyttösektorille hiilimarkkinoiden kautta. Tämä edellyttäisi EU-laajuisen hiilen poistojen seritifointikehikon (CRCF) kehittämistä. Myös luontoarvokaupan kehittyminen voi tukea rahoituksen kanavointia toimiin, jotka tuottavat sekä ilmasto- että biodiversiteettihyötyjä. Myös julkisten rahoitusvälineiden, kuten metsitystuen, vaikuttavuutta voitaisiin lisätä mahdollistamalla yksityisen rahoituksen kanavointi ohjelmiin tai perustamalla yhteisrahoitteisia ohjelmia.

Lisäksi jakeluvelvoitteen joustomekanismiin voidaan sisällyttää rajoitetusti toimia myös maankäyttösektorilla. Keskuskauppakamari kannattaa jakeluvelvoitteen tason korottamista vuosille 2035 ja 2040. Samalla joustomekanismia voidaan jatkaa ja tarkastella mahdollisuutta laajentaa maankäyttösektorin toimien sisällyttämistä siihen.

Tekniset hiilinielut

Hiilidioksidin talteenotto tukee Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista ja puhtaiden teollisten investointien etenemistä. Edistämistoimet tulisikin keskittää nimenomaan hiilidioksidin, koska talteenottoinvestoinnit luovat perustan hiilidioksidin arvoketjussa hyötykäytöstä varastointiin. On myös tärkeää vahvistaa hiilidioksidin kysyntää, jotta talteenottoon kannattaa investoida. Sekä varastoinnilla että hyödyntämisellä (CCS/CCU) voidaan saavuttaa merkittäviä ilmastohyötyjä joko fossiilista hiilidioksidia korvaamalla tai poistamalla pysyvästi hilidioksidia ilmakehästä. Olennaista on myös, että EU-lainsäädäntö tunnistaa eron bioperäisen ja fossiiliperäisen hiilidioksidin välillä. Nielujen hyödyntämisen nopeuttamiseksi on myös tarpeen selkeyttää teknisten nielujen huomioon ottamista kansallisissa kasvihuonekaasuinventaarioissa ja sektorikohtaisissa päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa.

Suunnitelma nostaa esille myös mineralisointiteknologian teknologisten nielujen menetelmänä. Hiilidioksidin sitominen esimerkiksi kaivosten sivukiveen tai rakennusmateriaaleihin tuo mahdollisuuden poistaa hiilidioksidia pysyvästi ilmakehästä ilman kallista hiilidioksidin varastointia. Kotimaisen varastointimahdollisuuden käyttöönotto vahvistaisi hiilidioksidin talteenoton arvoketjua Suomessa ja vähentäisi tarvetta siirtää hiilidioksidia esimerkiksi Pohjanmeren varastoihin.

Ydinenergia

Ydinvoiman tuotanto vähenee Suomessa viimeistään 2050-luvulle tultaessa, jos uusia voimalahankkeita ei käynnisty. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma nostaa esille ydinenergian lisäämisen tarpeet ja mahdollisuudet tulevien vuosikymmenten aikana. Suomen tulisi jatkossakin vaikuttaa ydinenergian sääntelyyn EU:n ilmasto- ja energiapolitiikassa yhdenvertaisesti muiden hiilineutraalien energialähteiden kanssa. Ydinenergiahankkeiden edistämisen kannalta EU-parlamenttikausien vaihtelevat linjaukset eivät luo kestävää pohjaa jäsenmaiden kansallisten energiapolitiikan muodostamiselle ja yhdinenergiainvestointien edistämiselle.

Säävaihtelevan tuotannon on arvioutu muodostavan 2040-luvulla jo yli puolet kaikesta sähköntuotannosta. Riittävän säästä riippumattoman perusvoiman tuotannon turvaaminen on tärkeää, joten myös ydinenergian lisäämiseen on tärkeä tulevaisuudessa varautua. Tämä voi tarkoittaa myös nykyisten reaktoreiden käyttöiän pidentämistä ja tehonnostoja.

Ydinvoimalle tulisi taata luvituksen etusijamenettelyissä sama rooli kuin muilla päästöttömillä energialähteillä. Pienten modulaaristen ydinreaktorien kehittämishankkeita tulisi edistää luvitusta helpottamalla ja edistämällä kansainvälistä yhteistyötä reaktoreiden standardoimiseksi. Sähköntuotannon lisäksi kaukolämpöä tuottavat pienydinreaktorit voivat olla merkittävä osa energiasektorin jäljellä olevien päästöjen leikkausta ja polttoon perustumattoman lämmöntuotannon kasvua.

Uusien ydinvoimalahankkeiden ei ennakoida etenevän ilman julkista tukea. Valtion tuelle tulisi löytää talouden kannalta kestävä ja markkinoita mahdollisimman vähän vääristävä malli. Esimerkiksi valtion takausmallit suurille hankkeille voisi olla mahdollinen tapa jakaa investointiriskejä. Sääntelyn tulisi kannustaa suurten sähkönkuluttajien, kuten datakeskusten ja vedyntuotannon, ydinsähkön ostamista koskevien PPA-sopimusten syntymistä.

Kunnioittavasti,

Hanna Kalenoja
johtava asiantuntija, liikenne ja elinkeinopolitiikka